

491.82

N 241

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК
STACKS
007 82 1956

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. XIV, св. 2—3

БЕОГРАД, 1964.

САДРЖАЈ

	Страна
1) Љубомир Поповић: Падежна синонимика у језику Вука Стеф. Караџића — — — — — — — — — —	73
2) И. Грицкат: Покушаји стварања српске научне терми- нологије средином прошлог века — — — — — — — — — —	130
3) Илија Павићевић: Неколико ријечи о геолошкој терминологији — — — — — — — — — —	141
4) М. Стевановић: Радио-телевизија и језик — — — — — — — — — —	150
5) Р. Бошковић: Око суфикса <i>ичаст</i> (<i>ичаст</i>) — — — — — — — — — —	156
6) Р. Бошковић: Око два стиха из Горскога вијенца — — — — — — — — — —	159
7) А. Пецо: <i>Пличина</i> и <i>плићина</i> — — — — — — — — — —	162
8) Д. Барјактаровић: <i>Гриња</i> — — — — — — — — — —	166
9) Милоје Р. Николић: Прилози проучавању живота и рада Александра Белића — — — — — — — — — —	169
10) <i>Језичке поуке</i> — — — — — — — — — —	189

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник академик др МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
Секретар Уређивачког одбора др Берислав М. Николић

ОКО ДВА СТИХА ИЗ ГОРСКОГА ВИЈЕНЦА

Једно је стих 2425: гроб се његов пропá на та' свијет; а друго стих 2294: Је ли ово причина управа. Први стих, колико ја знам, није досад коментарисан; други има неколика тумачења. Даље. Први стих садржи један покрајински израз, други — једну тамну реч.

Узећемо најпре први стих: гроб се његов пропá на та' свијет. Шта он значи?

Јасна је прва половина стиха: гроб се његов пропá = да му се гроб пропадне (= *провали*). А није јасна друга половина: на та' свијет. Како треба схватити овај израз у Његошеву стиху?

Могуће су — или немогуће — две интерпретације овога израза: једна и једне врсте — ако се пође с општејезичкога гледишта, друга и друкчија — ако се пође с покрајинскога гледишта.

1) С општејезичкога гледишта интерпретиран, тај би израз значио: на томе свету = на ономе свету. То значи — имали бисмо овде а) црногорски акузатив = локатив и б) тај свијет = онај свет. Цео Његошев стих би, према томе, значио: да му се гроб провали на ономе свету. А од таквога тумачења до бесмислице — није далеко: једно зато што гроб може бити само на *овоме свету* и друго стога што се он може, према томе, и провалити само на *овоме свету*.

Ово тумачење, дакле, отпада; бар по моме мишљењу.

2) С покрајинскога гледишта интерпретиран, наш би израз значио: *неизмерно дубоко*, чак до у подземни свет, дубоко — до подземнога света. То значи — имали бисмо овде а) прави акузатив — за меру, и б) *тај свијет* = подземни свет. Цео Његошев стих би, према томе, значио: да му се гроб провали *неизмерно дубоко*, чак до у подземни свет.

Ово је тумачење, дакле, сасвим вероватно; бар за мене. Узимамо сад други стих: Је ли ово причина управа.

1) Ја сам рекао да тај стих има неколика тумачења. Последња два су дали: Видо Латковић у своме коментару уз Просветино издање Горскога вијенца (1952) и Ристо Драгићевић у своме предговору уз титоградско издање Горскога вијенца (1959).

Латковићево тумачење дословно гласи овако: „У овој реченици подмет је *управа*, а прирок је *ли причина*; причина је овдје придјев, у женском роду, а не именица, и чини именски дио прирока. У старој Ц. Г. каже се: „Он је то крив“ чешће него „Он је томе крив“, отуда овдје ово умјесто *овоме*. Цјјела реченица значи: да ли је *овоме* узрок *управа*, је ли ово проузроковала *управа* чију тајну не можемо схватити?“

Као што се види, за Латковића су, језички узевши, у Његошеву стиху важне ове три ствари: а) да је у њему конструкција староцрногорска, б) да је у њему *причина* придјев (русизам) и в) да је тај придјев у њему именски део предиката. То је за Латковића и код Латковића важно.

Драгићевић своје доста дуго излагање о историји тумачења Његошева стиха завршава овим двома реченицама: „Тако би било сасвим логично, да послѣ набрајања привидно многобројних „лудијех премјенах“ (промјена) на нашој земљи постави питање: „Је ли ово *причина* (привиђење) управо, / којој тајну постић не можемо?“ Наредна два стиха (2296—2297) садрже то исто питање, само другим ријечима: „Је л' истина е ово овако, / ал' нас очи сопствене варају?“ Овоме у прилог иде и једна строфа из пјесме „Задовољство“, која овако почиње: „Ови свијет ништа друго није / осим једно те привиђење...“

Као што се види, за Драгићевића су у Његошеву стиху важне ове две ствари: а) да је у њему *причина* српскохрватска реч, *именица*, која значи *привиђење*, и б) да је у њему *управа* штампарска грешка — уместо *управо*, коју је он тако и исправио у своме издању Горскога вијенца. То је за Драгићевића важно.

2) Ја сам у Просветину издању Горскога вијенца (1952) реч *причина* акцентовао: као *причина*. То сам учинио из два разлога: прво да покажем да је она у Његошеву стиху придјев, а не именица, и друго да истакнем да је тај придјев у њему — атрибут, а не именски део предиката. Сад бих хтео да то и образложим; колико толико

а) Мој би коментар Његошева стиха имао два дела: у првом делу дају тумачење целог стиха, у другом — објашњење речи *причина* у њему.

Шта сам стих значи? У мојој интерпретацији он би значио: Је ли ово управа (= поредак) која се само (нама) причињава, привиђа (као таква, а можда није таква). На овај би се стих — мисаоно и апозитивно — надовезивали, као што је тачно Драгићевић запазио, стихови 2296 — 7: Је л' истина ё ово овако, / ал' нас очи сопствене варају? Толико о значењу самога стиха

б) А сад нешто о придеву *причина* у њему. По моме мишљењу — то је наш придев *причинӣ*, а, ђ, и направљен је од именице *причина* (= привиђење) *причинӣ* *причина*, као *истиинӣ* *истина*, *колени* *колени*, *гркљани* *гркљан*. Ови су придеви и општелингвистички интересантни код њих наставци *ӣ*, а, ђ имају данас и суфиксну функцију, поред граматичке. Ово су некадашњи придеви на -*ьпъ*, *istinьпъ*, *istinьпуъ*, који су — због гласовних промена и основинског уједначавања — у току историјског развитка изгубили свој суфикс (ь)н, и свели се, на тај начин, на данашње придеве — само с граматичким наставцима.

в) Напослетку неколико речи и о именици *причина*. Она је обилато потврђена у речничкој грађи САН. Налазимо је, најпре, у Борјановићевој збирци: као *причина*, с додатком да се говори у Црној Гори и да значи: причињавање, привиђење, варка, утвара. Даље. Има је у народним умотворинама из Босне. И најзад, налазимо је, с горњим значењем, код неколико писаца код М. Милићевића, Мите Ракића, Св Стефановића, М Црњанског, Д. Радића, А Видаковића, Ј Драженовића, Димовића, А Ковачића.

Није био, дакле, у праву М а р е т и ћ кад је у Рјечнику Југославенске академије (XI 856) уз Милићевићеву *причину* ставио ову напомену: «*Ова је глјеч писар сам паџио према глаг причинити се*» Није био у праву

Р Б